עין משפט
נר מצוה

א א מיי' פי"ב מהל' גירושין הלכה טו סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן יז סעיף מג וסעיף מח:
ב ב מיי' שם פי"ג הלכה כ טוש"ע שם סעיף מח:
[וע"ע תוס' זבחים קו: ד"ה מה ותוס' חולין קב: ד"ה שכן]
ג ד מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעי' נג:
ד ה מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף נה:
ה ו מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף נה:
ו ז מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף מט:

משום דאיסורן במשהו · פי' בקונט' איסורן בכעדשה ולא דק דבהדיא אמר במעילה בפרק קדשי מזבח (דף טז: ושם) דשרצים לוקין עליהם בכזית דאכילה כתיב בהו ואמרי' נמי בפ' בתרא דמכות (דף טז: ושם) ריסק ט' נמלים ואחד חי והשלים לכזית וכן משמע בכמה דוכתי אלא יש לפרש דאיסורן במשהו דלוקה על נמלה משום דהוי בריה וכן נראה לר"י:

הדרן עלך חרש

האשה שלום · אמרו לו אחת זו ואחת זו תנשא · אין להקשות דהיינו ת"ק דהא מעיקרא לא פי' אי מיירי אפי' בלא בוכה והכא מפרש ליה: **תנא** שלום בינו לבינה ושלום בעולם · דלא צריך למיתני דהא סתמא דמילתא הכי הוא דשלום בינו לבינה ושלום בעולם אלא תניא משום סיפא: **זימנין** דמתו ליה בגירא או ברומחא. והיא יראה לעמוד עד שימות לפי שזורקין חצים ואבני בלסטראות במלחמה ואינם מתכוונים על מי שיפול אבל לקמן גבי נפלו עליו לסטים נאמנת לומר נהרג שעומדת שם עד שימות ולא אמרה בדדמי: **מי** אמרי' (טו') מה לי לשקר ומרע ליה לחזקיה · תימה לר"י דע"כ לא שייך מיגו כיון דאמרה בדדמי דאי שייך מיגו א"כ במלחמה בעולם אמאי לא מהימנא במיגו דאי בעיא אמרה מת על מטתו אלא ש"מ דלא שייך מיגו כיון דהיא חשודה לשקר ואר"י כיון דדייקא כולי האי שהחזיקה מלחמה בעולם ואומרת כי מלחמה היא אם כן ודאי לא אמרה בדדמי ומטעמא דמיגו דאי בעיא אמרה שלום הוא בעולם יש לה להאמינה כיון דדייקא כולי האי אבל כי לא החזיקה אינה נאמנת לומר מת בעלה במלחמה מתוך שיכולה לומר מת על מטתו דאין זה מיגו כיון שידוע לעולם שהיא מלחמה יראה לומר מת על מטתו וידוע שהיא משקרת אבל בהחזיקה ודאי דייקא טפי ומיהו קשה לר"י דאמר פ' כל הנשבעין (שבועות דף מה: ושם) גבי שכיר נשבע ונוטל לא שנו אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לא שכרתיך מעולם יכול לומר שכרתי ונתתי לך שכרך ומה מגו הוא זה והלא אינו חשוד לשקר [אלא] דבעל הבית טרוד בפועליו

משום דאיסורן במשהו אבל דם דעד דאיכא רביעית אימא לא ואי אשמעינן דם משום דאיכא כרת אבל שרצים אימא לא ואי אשמעינן הני תרתי משום דאיסורן שוה בכל אבל טומאה אימא לא ואי אשמעינן טומאה כהנים שאני משום *דריבה בהן מצות יתרות אבל הני אימא לא צריכא תא שמע *שני אחין אחד פקח ואחד חרש נשואין שתי אחיות פקחות מת חרש בעל פקחת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל פקחת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם אמאי מוציא את אשתו בגט תיתיב גביה קטן אוכל נבלות הוא משום איסורא דידה תא שמע *שני אחין פקחין נשואין שתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה פקח בעל חרשת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו בחליצה ואמאי מוציא את אשתו בגט תיתיב גביה קטן אוכל נבלות הוא משום איסורא דידיה אמר רבא תא שמע *שני אחין אחד חרש ואחד פקח נשואין לשתי אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת חרש בעל חרשת מה יעשה פקח בעל פקחת תצא משום אחות אשה מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת מוציא את אשתו בגט ואשת אחיו אסורה לעולם והא הכא דלאו איסורא דידה איכא ולאו איסורא דידיה איכא וקתני מוציא את אשתו בגט אמר רב שמעיה גזירה משום התרת יבמה לשוק:

הדרן עלך חרש

האשה *שהלכה היא ובעלה למדינת הים שלום בינו לבינה ושלום בעולם ובאה ואמרה *מת בעלי תנשא מת בעלי תתייבם שלום בינו לבינה ומלחמה בעולם קטטה בינו לבינה ושלום בעולם ובאתה ואמרה מת בעלי אינה נאמנת רבי יהודה אומר לעולם אינה נאמנת אלא אם כן באתה בוכה ובגדיה קרועין אמרו לו אחת זו ואחת זו תנשא: **גמ'** תנא שלום בינו לבינה משום דקבעי למיתני קטטה בינו לבינה תנא שלום בעולם משום דקבעי למיתני מלחמה בעולם אמר רבא מאי טעמא דמלחמה משום דאמרה בדדמי (א) סלקא דעתא בכל הני דאיקטול הוא פליט אם תימצא לומר כיון דשלום בינו לבינה נטרא עד דחזיא זימנין דמתו ליה בגירא או ברומחא וסברא ודאי מת ואיכא דעבד סמתרי וחיה סבר רבא למימר רעבון אינו כמלחמה דלא אמרה בדדמי הדר אמר רבא רעבון הרי הוא כמלחמה דההיא דאתת לקמיה דרבא אמרה ליה בעלי מת ברעב אמר לה שפיר עבדת דשיזבת נפשיך ס"ד דבההוא פורתא דנפפיתא דשבקת ליה הוה חיי אמרה ליה מר נמי ידע דכי האי גוונא לא חיי הדר אמר רבא רעבון גריעה ממלחמה דאילו מלחמה כי אמרה מת בעלי במלחמה הוא דלא מהימנא הא מת על מטתו מהימנא ואילו גבי רעבון עד דאמרה מת וקברתיו [א] מפולת הרי הוא כמלחמה דאמרה בדדמי שילוח נחשים ועקרבים הרי הן כמלחמה דאמרה בדדמי דבר אמרי לה הרי הוא כמלחמה ואמרי לה אינו כמלחמה אמרי לה הרי הוא כמלחמה דאמרי בדדמי ואמרי לה אינו כמלחמה דסמכי אדאמרי אינשי *שב שנין הוה מותנא ואינש בלא שני לא אזיל איבעיא (ב) להו החזיקה היא מלחמה בעולם מהו מי אמרינן *מה לה לשקר דאי

במשהו · בכעדשה כטומאתן: **משום דידה** · שהיא פקחת ובת עונשין ובמלינעא גרס משום דידיה: **משום גזירת התרת יבמה לשוק** · דאי אמרי' תיתיב חרשת גבי חרש לא ידעי אינשי דטעמא משום קטן אוכל נבלות הוא וסברי דקדושין דידהו לא זיקה דפקחת אחותה ואין בועל אחות זקוקתו הילכך אתי למישרייה לאחותה לשוק כשאר אחות אשה שפטורה מן החליצה:

הדרן עלך חרש

האשה · **ושלום בעולם** · שאין שעת חירום דתימא בדדמי מאומד לבה אם פירש הימנה חדש או חדשים ודאי הואיל ולא חזר הרגוהו ליסטים דהואיל ולאו שעת חירום אי לא חזיתיה דמית חיישא לקלקולא שמא יבא לאחר שניסת ותהא מקולקלת כדאמר בהאשה רבה (לעיל דף פז:) ולא אמרה בדדמי: **קטטה בינו לבינה** · י"ל מתוך שנואתו היא רוצה לאסור עצמה עליו: **גמ' בדדמי** · מאומד לבה ואע"ג דלא חזיתיה דמית כדפרישית דסברה סלקא דעתא בכל הני דאיקטול הוא פליט בתמיה: **סמתרי** · תחבושת: **שפיר עבדת** · לנסותה ולתופסה מתוך דבריה נתכוון: **דשיזבת נפשך** · שהנחת אותו אפי' חי וברחת לך משום דכי תעלה בדעתיך דבההוא פורתא דנפפיתא קמח מטפה בנפה חיי בתמיה: **מר נמי ידע כו'** · אלמא אמרה בדדמי ומשום האי מעשה הדר ביה רבא: **מת וקברתיו** · דאילו במלחמה סברה שמא ברח וניצל אבל ברעב היא סבורה איך יחיה: **מפולת** · שנפל הבית עליו או בא רוח סערה והיה מפיל כל בתי העיר: **החזיקה היא מלחמה בעולם** · שלא היינו יודעים שיש מלחמות. באותן מדינות אלא מפיה: דאי

מסורת הש"ס

[לעיל ס. וש"נ]

לעיל קיב:

ג"ז שם

ג"ז שם [ובדף קי:]

שבועות לב: לעיל לג: עדיות פ"א מי"ב

סנהדרין כט'

[קדושין סה: ושם נסמן]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דאמרה בדדמי דסברה ס"ד בכל האי: (ב) שם בלא שני לא אזיל איבעיא ליה החזיקה:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' עד דאמרה מת וקברתיו · כ"כ משמע דבמלחמה כה"ג כ"ש דנאמנת · כ"פ כל הפוסקים לבד הרמב"ם דפסק דבמלחמה אינה נאמנת כה"ג ועמ"ש (באה"ע סי' י"ז ס"ק ק"ז) בד' רמב"ם וכ"מ ממ"ש לקמן קס"ו ב' אלא בנייכו דארגיל כו' ולא קאמר בכה"ג:

◆

תוספות ישנים

הא מת על מטתו נאמנת · וא"ת א"כ מת במלחמ' מהימנא כמגו דמת על מטתו · וי"ל דכיון דאמרה בדדמי ולא כיוונה לשקר לא שייך למימר מגו דאי בעי משקרא שאינה חפיצה לשקר · וא"ת א"כ מאי בעי בסמוך החזיקה היא מלחמה בעולם מי אמרי' מה לי לשקר והא לא אמר מגו כיון דאמרה בדדמי · וי"ל מגו מעליא כי האי דלא מחזק' בעלמא אלא בדיבורא ודאי אמרי' ומהני' דשלום בינו לבינה ושלום בעולם מיירי ע"כ דאמרה מת במלחמה דאי על מטתו אפילו א) החזיקה היא מלחמה בעולם נמי מהימנא. וא"כ ליפשוט ממתני' דהחזיקה היא מלחמה [נאמנת] לומר מת בעלי במלחמה · וי"ל דמתני' מיירי דאמרה מת בעלי סתמא · ובעת שלום אמרי' דר"ל [שמת] על מטתו · ובעת מלחמה אמרי' שר"ל שמת במלחמה:

א) לכאורה צ"ל דאי על מטתו אפילו לא החזיקה מלחמה בעולם נמי מהימנא.

◆

תוס' חד מקמאי

יתו אקשי' עליה מהא דתנן בפרקין שני אחים אחד חרש ואחד פקח נשואים ב' אחיות אחת פקחת ואחת חרשת מת פקח בעל פקחת מה יעשה חרש בעל חרשת מוציא אשתו בגט והא קטן אוכל נבלות הוא · ושני רב שמעיה גזרי' משום יבמה לשוק תניא יונק תינוק והולך מעובדת כוכבים ומבהמה טמאה ואין חוששין משום יונק שקץ ואל יאכילנו נבלות וטרפות שקצים ורמשים ובכולן יונק מהן אפילו בשבת ובגדול אסור. אבא שאול אומר נוהגים היינו שיונקים מבהמה טהורה ביו"ט אוקי' אפי' למ"ד ב"ד מצווין עליו להפרישו יונק תינוק מעובדת כוכבים ומבהמ' טמאה משום סכנה · אי הכי בגדול נמי גדול בעי אומדנא · קטן לא בעי אומדנא דסתם קטן מסוכן הוא אצל חלב · אבא שאול אומר וכו' ה"ד אי דאיכא סכנה אפי' בשבת אי דליכא סכנה אפי' ביו"ט נמי לא · לא צריכא דאיכא צערא וקסבר מפרק כלאחר יד בשבת דאיסור סקילה גזרו ביה רבנן יו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן · ובפרק אע"פ תני ר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת ואוקים בדליכא סכנה ואיכא צערא ואפילו בשבת לא גזרו ביה רבנן · קשיין אהדדי · הרב אלפס פי' דפליגי אהדדי ואיפסיקא הלכתא כר' מרינוס, ורבי יעקב ע"ה פי' דלא דמי צערא דהכא לצערא דהתם דהתם הוא מחמת חולי שהוא גונח ולא גזרו אפי' בשבת וצערא דהכא לאו צער חולי הוא לפיכך גזרו ביה בשבת ולא ביו"ט · תניא לא תאכלו כי שקץ הם לכם להזהיר גדולים על הקטנים וכל נפש מכם לא תאכל דם להזהיר גדולים על הקטנים אמור ואמרת אליהם לנפש וכו' להזהיר גדולים על הקטנים למ"ד ב"ד מצווין עליו להפרישו דאמרי' ליה לא תעביד וה"ה לכל אסורי' שבתורה למ"ד אין ב"ד מצווין עליו להפרישו דלא ליספו להו בידים · וה"ה באיסורא דרבנן לית ליה לספוי ליה בידים: **שלום** בינו לבינה. מסתברא דכיון דגבי רעבון אם אמר מת וקברתיו נאמנת ה"נ במלחמה אם אמרה מת במלחמה וקברתיו נאמנת דאי אמרת במלחמה אינה נאמנת ה"ל לרבה רעבון גרוע ממלחמה · ועדיף ממלחמה גרוע כמת על מטתו ועדיף ממת וקברתיו וכתב הרמב"ם ז"ל דבמלחמה אינה נאמנת במת וקברתיו אבל עד אחד אע"פ שאינו נאמן לומר מת במלחמה אבל במת וקברתיו נאמן · ולא ירדתי לסוף דעתו דהא עד אחד במלחמה היינו טעמא דלא מהימן משום דלא דייקא ומנסבא וכ"ש היכא דאמרה מת וקברתיו דלא דייקא ומנסבא · וכיון דס"ל לרבינו ז"ל דבמת וקברתיו אמרה בדדמי א"כ עד אחד מ"מ מהימן במת וקברתיו יותר מאשה · אלא ודאי מסתברא דאפי' אשה נאמנת לומר מת במלחמה וקברתיו: אי